

GÓCZA ÁGNES*

EGYSÉGES-E A BÜNTETÉSKISZABÁS EMBERÖLÉSES ÜGYEKBEN? – A MAGYAR TÁBLABÍRÓSÁGOK BÜNTETÉSKISZABÁSI GYAKORLATÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÓ VIZSGÁLATA **

A büntetéskiszabás gyakorlata a jogalkalmazás olyan szegmensének tekinthető, amely különös jelentőségű a társadalom körében. Jelen kutatásban a szerző arra keresi a választ, hogy létezik-e Magyarországon aggodalomra okot adó eltérés a büntetéskiszabási gyakorlatot illetően. A téma vizsgálata különösen fontos, hiszen amennyiben ez a jelenség fellelhető az országban, az komoly alkotmányos aggályokat vet fel a bírói gyakorlattal szemben, hiszen a jogbiztonság, a jogegyenlőség és a jogalkalmazás igazságosságának egyik fő követelménye, hogy egységes jogi háttér mellett a hasonló súlyú bűncselekmények hasonló elkövetési és személyi körülményekkel rendelkező elkövetőit hasonló módon büntessék a bíróságok. A vizsgálat tárgya az országban működő öt ítélőtábla ítélkezési tevékenysége emberölés bűncselekmény vonatkozásában. A homogenitást szolgáló szempontok alapján végzett ügykiválasztás eredményeként összegyűlt százhárom vádlottat érintő ítéletet a kiszabott szabadságvesztés-büntetések szerint, illetve a büntetés kiszabása során értékelendő enyhítő és súlyosító körülményeket elemzi a szerző. Az elemzés alapján kapott eredmény minden ítélőtábla vonatkozásában külön-külön, majd az így kapott részmegállapítások összehasonlítása után az országos büntetéskiszabási gyakorlat kerül bemutatásra. A kutatásból kiderül, hogy Magyarországon a jogi szabályozáson keresztül biztosított egységes igazságszolgáltatás nem valósul meg maradéktalanul. A szerző azt a megállapítást teszi, hogy az országos gyakorlat vonatkozásában van eltérés, amely azonban a büntetés mértékét illetően nem nagyfokú. A büntetéskiszabás során értékelendő enyhítő és súlyosító körülmények vizsgálata szintén nem mondható egységesnek, értendő ez az egyes ítélőtáblákra, valamint az országos gyakorlatra egyaránt. A büntetéskiszabás körében történő egyéniesített indokolással kapcsolatban az ítélőtáblák gyakorlatában megfigyelhető, hogy ritkán fordul elő egyéniesített, az adott esetre és elkövetőre szabott indokolás.

* PhD hallgató, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, 4028 Debrecen, Kassai út 26.

E-mail: goczaagnes@gmail.com.

** A tanulmány a jogászképzés színvonalát emelő programok (IX – 14/6/2/2017. sz. szerződés) keretében jött létre. Köszönet illeti a két anonim bírálót a szöveg elolvasásáért, illetve a lektori véleményekben megfogalmazott értékes megjegyzésekért.

„A büntetékiszabás a büntetési intézmény konkrét megvalósulása. Minden egyes büntetés kiszabása alkalmával kifejezésre kell jutnia mindannak, amit a közhatalom a büntetéstől mint elvontan gondolt intézménytől vár s amire a büntető törvény ellen vétő személlyel szemben magát feljogosítottnak érzi. Minden büntetékiszabásnál tehát dűlőre jutnak és – helyesen vagy helytelenül – megoldásra találnak a büntetési intézmény körül felvethető kérdések.”¹

A törvény előtti egyenlőség gondolata a felvilágosodással jutott el hazánkba. A Deák Ferenc által egyesített liberális párt programjában már 1847-ben megjelent a törvény előtti egyenlőség elve. Ezen kívül az Irinyi János által megfogalmazott és az Ellenzéki Kör által elfogadott forradalmi tizenkét pont negyedik pontja is a törvény előtti egyenlőséget követelte 1848 márciusában.² Az 1848. évi VIII. és IX. törvény-cikkek eltörölték a feudális privilégiumokat, majd elindították a magyar alkotmányfejlődést a törvény előtti egyenlőséghez vezető, a 20. század diktatúrái által igencsak röggössé tett úton. A 20. század második felének a polgári és politikai jogokról szóló nemzetközi dokumentumai, és az ezeket befogadó nemzeti alkotmányok igencsak széles tartalommal töltötték meg a Márciusi Ifjak követeléseit.

A jogállamiság alkotmányos elvének egyik nélkülözhetetlen tartalmi követelménye, hogy az igazságszolgáltatási tevékenységet kizárólag állami bíróságok gyakorolják. Az igazságszolgáltatás bírói monopóliumának elvét *Magyarország Alaptörvénye* rögzíti.³ Az igazságszolgáltatás alapelvei között szerepel az igazságszolgáltatás egységének elve, ami alapvetően két elemből tevődik össze. Egyrészt idetartozik a törvény előtti egyenlőség elve,⁴ amely magában foglalja a bíróság előtti egyenlőség elvét, másrészt pedig ehhez kapcsolódik a bírósági szervezet egységes felépítésének elve. A bíróság előtti egyenlőség elve a törvény előtti egyenlőség klasszikus elvének a bírósági eljárásokra történő konkretizálása, ami azt jelenti, hogy mindenki ügyében ugyanazokat a jogszabályokat alkalmazzák.⁵ Ezt az elvet a *bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. tv.* fogalmazza meg.⁶ Szervezeti oldalról pedig úgy értelmezendő az igazságszolgáltatás egysége, hogy mindenkinek az ügyében ugyanazok a bíróságok járnak el. E szabály alapján nincsenek kiváltságos bíróságok, amelyek privilégiumokat nyújtanak és nincsenek hátrányos megkülönböztetéseken alapuló, azaz diszkriminációs bíróságok sem.⁷ A bírósági hatásköri szabályok minden jogkereső számára egyenlők.

¹ HELLER Erik: *A büntetőjogi elméletek bírálata, bevezetésül a büntetékiszabás elméletéhez* (Budapest: [k. n.] 1924) 7.

² HALMAI Gábor – TÓTH Gábor Attila (szerk.): *Emberi Jogok* (Budapest: Osiris 2008) 378.

³ *Alaptörvény* 25. cikk (1): „A bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységet látnak el.”

⁴ *Alaptörvény* XV. cikk (1): „A törvény előtt mindenki egyenlő.”

⁵ TRÓCSÁNYI László – SCHANDA Balázs: *Bevezetés az alkotmányjogba. Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos intézményei* (Budapest: HVG-Orac 2012) 310.

⁶ 2011. évi CLXI. tv. 7. §: „A bíróság előtt mindenki egyenlő.”

⁷ PETRIK Ferenc: „Az igazságszolgáltatás egysége” in *Az Alkotmány a gyakorlatban* (Budapest: KJK 1985) 242.

A jogbiztonság és a jogegyenlőség alkotmányos követelménye, továbbá az igazságszolgáltatás egységének követelménye magában foglalja a kifejtettekén kívül a bírói jogalkalmazás egységességének igényét is, amelynek biztosítása Magyarországon az *Alaptörvény* rendelkezéseinek megfelelően a Kúria feladata.⁸ Az ítélkezési gyakorlat egysége és fejlesztése érdekében a Kúria elvi jelentőségű jogegységi határozatokat hoz, valamint útmutatást ad arra vonatkozóan, hogy hogyan kell értelmezni és alkalmazni egy-egy jogszabályi rendelkezést ellentmondásosan megítélt kérdésekben. Az említett jogegységi határozatok kiemelkedő szerepét biztosítja, hogy az abban foglaltak alkalmazása minden bírói fórum vonatkozásában kötelező. A Kúria ugyanezen célok elérése érdekében jelentős elvi kérdésekben döntő ítéleteket – elvi bírósági határozatokat és elvi bírósági döntéseket – tesz közzé, amelyek ugyan kötelező erővel nem bírnak, de képesek érdemben egységesíteni a bírósági gyakorlatot.⁹ Új eszközként szolgálja az egységesítést a bírósági joggyakorlat-elemző csoport működtetése.¹⁰ Ezen alkotmányos követelményeknek szükségképpen érvényesülni kell a jogalkalmazás mint közhatalmi ágazat minden területén.¹¹

Kutatásom témája az emberölés bűncselekményhez kapcsolódik, így ezen a ponton érdemes még megemlíteni, hogy a *Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. tv.* (Btk.) általános része szintén tartalmaz szabályokat az ítélkezési gyakorlat egységességének érdekében.¹² A büntetékiszabás elvei azokat az általános szabályokat fogalmazzák meg, amelyeket a bíróságnak figyelembe kell venni a bűncselekmény jogkövetkezményeként alkalmazott büntetési nem és mérték megállapításakor.¹³

A fentiekből láthatjuk, hogy – a jogforrási hierarchia különböző szintjein elhelyezkedő – számos szabályozó garantálja a büntetékiszabási gyakorlat egységességét, vagyis azt, hogy a hasonló súlyú bűncselekményekre, illetve hasonló elkövetési és személyi körülményekkel jellemzett elkövetőkkel szemben – az eset egyedi

⁸ *Alaptörvény* 25. cikk (3): „A Kúria [...] biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz.”

⁹ POZSÁR-SZENTMIKLÓSY Zoltán – SOMODY Bernadette (szerk.): *Alkotmányos alapok* (Budapest: HVG-Orac 2012) 125–126.

¹⁰ *2011. évi CLXI. tv.* 29. § (1): „A bírósági joggyakorlat-elemző csoport feladata az ítélkezési gyakorlat vizsgálata.” 30. § (1): „A bírósági joggyakorlat-elemző csoport a vizsgálat eredményéről összefoglaló véleményt készít. Az elkészült összefoglaló véleményt a Kúria tárgykör szerint illetékes kollégiuma megvitattja, és egyetértése esetén annak megállapításait a csoport vezetője a Kúria honlapján közzéteszi. Ezzel egyidejűleg a teljes összefoglaló véleményt a csoport elnöke a bíróságok központi internetes honlapján is közzéteszi.”

¹¹ HERKE CSONGOR – FENYVESI Csaba – TREMMEL Flórián: *A büntető eljárásjog elmélete* (Budapest – Pécs: Dialóg Campus 2012) 27.

¹² Btk. 80. §. (1) „A büntetést az e törvényben meghatározott keretek között, céljának szem előtt tartásával úgy kell kiszabni, hogy az igazodjon a bűncselekmény tárgyi súlyához, a bűnösség fokához, az elkövető társadalomra veszélyességéhez, valamint az egyéb enyhítő és súlyosító körülményekhez. (2) Határozott ideig tartó szabadságvesztés kiszabásakor a büntetési tétel középértéke irányadó. A középérték a büntetési tétel alsó és felső határa összegének fele. (3) Ha e törvény a büntetés kiszabása esetén a Különös Részben meghatározott büntetési tételek emelését írja elő, a (2) bekezdésben meghatározott számítást a felemelt büntetési tételekre tekintettel kell elvégezni. (4) Ha a bíróság szabadságvesztést szab ki, a büntetés mértékét a végrehajtás felfüggesztése, illetve a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének a figyelmen kívül hagyásával állapítja meg.”

¹³ POLT Péter (szerk.): *Új Btk. Kommentár 2. kötet, Általános rész* (Budapest: Nemzeti Közszerzői és Tankönyv Kiadó 2013) 121.

sajátosságainak figyelembevétele mellett – hozzávetőleg azonos jogkövetkezmények alkalmazását rendelje el a bíróság. Annak ellenére azonban, hogy meglehetősen fontos kérdés a törvény előtti egyenlőség és a bírósági gyakorlat közötti kapcsolat alakulásának mikéntje, a hazai tudományos irodalom nem foglalkozik behatóan a terület vizsgálatával.

1. A KUTATÁSRÓL

1.1. A KUTATÁS ELŐZMÉNYEI

A büntetés kiszabás gyakorlata a jogalkalmazás olyan szegmensének tekinthető, amely különös jelentőségű a társadalom körében. A média révén előtérbe kerülő bűncselekmények kapcsán gyakran heves viták bontakoznak ki az eljáró bíróság által meghozott ítélet, illetve kiszabott büntetés megfelelőségét illetően. Létezik egy jogász- „közhiedelem” is, amely szerint hazánkban az ország egyes földrajzi régióiban jelentősen eltérő büntetési mértékek, sőt eltérő büntetési nemek szerepelnek a bírósági döntésekben – a törvényes büntetési kereteken belül maradván –, ugyanolyan, vagy hasonló körülményekkel elkövetett cselekményeket illetően.¹⁴ Amennyiben ez a jelenség valóban fellelhető az országon belül, az komoly alkotmányos aggályokat vet fel a bírói gyakorlattal szemben, hiszen a jogbiztonság, a jogegyenlőség és a jogalkalmazás igazságosságának egyik fő követelménye, hogy egységes jogi háttér mellett a hasonló súlyú bűncselekmények hasonló elkövetési és személyi körülményekkel rendelkező elkövetőit hasonló módon büntessék a bíróságok. Nem fordulhat elő, hogy valaki attól függően jut előnyhöz, vagy esetleg szenved hátrányt, hogy az ország melyik bírósága ítélezik felette.¹⁵ Nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a körülményt sem, hogy a bírói gyakorlatban esetlegesen felmerülő hibák kevésbé észrevehetőek, mint a más szakmákban előfordulók. Ha a szakács odaégeti az ételt, vagy az autó a javítás után azonnal ismét elromlik, nyomban felmerül a szakács vagy az autószerelő felelőssége. Az ítékezés során elkövetett hibák nem látványosak. A pervesztes felek szűk körben rendelkeznek olyan szakértelemmel, amelyre támaszkodva megítélhetik, hogy a számukra kedvezőtlen bírói döntés mennyire jó. Továbbá abban sem lehetnek teljesen biztosak, hogy a jogi képviselőjük objektív és elfogulatlan magyarázattal szolgál a számukra. Igaz, hogy más szakmákkal ellentétben az igazságszolgáltatásban lehetőség van korrekcióra a jogorvoslati rendszeren keresztül, azonban nem feledkezhetünk meg arról, hogy a jogorvoslat a bírósági rendszeren belül marad, és a legfelsőbb szintek hibái már nem orvosolhatók rendszeren belüli eszközökkel sem.¹⁶

¹⁴ BADÓ Attila – BENCZE Máttyás: „Területi eltérések a büntetés kiszabási gyakorlat szigorúságát illetően Magyarországon” in BENCZE Máttyás – VINNAI Edina: *Jogszociológiai előadások* (Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó 2012) 53.

¹⁵ GÖRGÉNYI Ilona [et al.]: *Magyar Büntetőjog Általános Rész* (Budapest: CompLex 2014) 477.

¹⁶ BENCZE Máttyás: „A magyar felsőbbbírósági gyakorlat jellemző problémái” in FLECK Zoltán (szerk.): *Bíróságok mérlegen II.* (Budapest: Pallas 2008) 186.

A fent említett nagyfokú közfigyelem, az ismertetett jogászi feltevés, illetve az esetlegesen felmerülő hibák laikusok előtti „láthatatlansága” is igazolja a témában végzett jogszociológiai kutatások létjogosultságát, amelyekben keresztül jobban betekintést nyerhetünk a jogalkalmazás e területébe. Az egyedi bírósági határozatok összehasonlító elemzésén alapuló kutatásokkal kapcsolatban kritikaként fogalmazódhat meg – és sokszor meg is fogalmazódik –, hogy a különböző ügyeket nem lehet összehasonlítani, hiszen minden eset más. Egyetértve azonban Belovics Ervin gondolataival, mely szerint az egyéniesítés nem sértheti a bírói gyakorlat egységének követelményét, amely a jogbiztonság és a törvény előtti egyenlőség szempontjából alapvető,¹⁷ úgy vélem, hogy a bírói gyakorlat ilyen és ehhez hasonló módon történő elemzéséből kapott eredmények hasznosnak bizonyulhatnak mind a jogelmelet, mind a joggyakorlat számára.

Az Európa Tanács tagországai már hosszú évek óta dolgoznak az erős integráció érdekében, azon belül is jelentős erőfeszítéseket tesznek azért, hogy az államok jogrendszerei közötti különbségek csökkenjenek. Az Európa Tanács Bűnözés Kérdéseivel Foglalkozó Bizottsága már 1989-ben elhatározta, hogy létrehoz egy szakértői bizottságot, hogy tanulmányozza a büntetékiszabásra vonatkozó empirikus kutatások eredményeit, valamint vázoljon fel olyan általános elveket, amelyek lehetővé tennék egy egységes és állandó büntetékiszabási politika kifejlesztését Európában. A bizottság munkája egy „Ajánlásban”, egy „Függelékben” és az ezekhez kapcsolódó „Magyarozó Emlékiratban” öltött testet. Az „Ajánlás” felhívja a tagállamok kormányait, hogy alkotmányos elveik, jogi hagyományaik és különösen a bírói függetlenség figyelembevételével tegyenek intézkedéseket a büntetékiszabásban mutatkozó indokolatlan egyenlőtlenségek elkerülése érdekében.¹⁸

Magyarországon már több alkalommal vizsgálták a magyar bírói gyakorlattal kapcsolatban felmerülő kérdést. A teljesség igénye nélkül említhető például Pokol Béla, aki az 1990-es évek végén, mintegy hatszáz bírói döntvény elemzésén keresztül arra kereste a választ, hogy milyen típusú jogértelmezés jellemzi a hazai ítélkezést, illetve hogyan változtak ezek a módszerek a kutatást megelőző húsz évben.¹⁹ Az eredmények azt mutatják, hogy a magyar felsőbbbíróságok gyakorlatában a „nyelvtaniszsószerinti” értelmezés a meghatározó, azzal kiegészítve, hogy a büntetőügyekben hozott ítéleteknél a nyelvtani értelmezés a jogdogmatikai értelmezésbe beleolvadva jelenik meg. Különbség mutatkozik a két jogterület között abban is, hogy a büntetőjogi ügyek esetében érzékelhető a szavak „általános-hétköznapi” értelméhez történő ragaszkodás, míg polgári jogi ügyekben a szavak szabadabb értelmezése a jellemző. A bírói gyakorlatra, illetve a precedensekre hivatkozó értelmezést illetően azt mutatják a kutatási eredmények, hogy büntetőügyekben már 1977-től kezdve minden ötödik tartalmazott ilyen hivatkozást. Ezzel szemben a polgári ügyek esetében ez a szám ugyanebben az évben nulla volt, csak 1998-ra érte el a büntetőügyekkel azonos mutatót. Az alkotmányos alapjogokra, az alkotmánybírói döntésekre,

¹⁷ BELOVICS Ervin [et al.]: *Büntetőjog I. A 2012. évi C. törvény alapján* (Budapest: HVG-Orac 2012) 474.

¹⁸ Bócz Endre: „A büntetékiszabás és az Európa Tanács” *Magyar Jog* 1992/9. 521–529.

¹⁹ POKOL Béla: *A jog elmélete* (Budapest: Rejtjel 2001).

illetve a jogalkotó akaratára történő hivatkozás elenyésző számú mind a büntetőjogi, mind pedig a polgári jogi ítéletek esetében.²⁰

A Magyar Helsinki Bizottság 2001-ben Loss Sándor vezetésével *A törvény előtti egyenlőség érvényesülése a büntetőeljárásban cigány és nem cigány terheltek esetén* címmel egy országos körű empirikus kutatást kezdett.²¹ A kutatásban részt vevők a terheltek etnikai hovatartozásával kapcsolatos előítéletek feltárására törekedtek. Arra kívántak választ adni, hogy a büntetőeljárásban és a büntetéskiszabás során ugyanolyan elvek érvényesülnek-e a roma és nem roma terheltek esetében. A próbakutatás eredményeként megfogalmazták, hogy a büntetőeljárásnak vannak olyan szegmensei, ahol szociológiai és statisztikai módszerekkel mérhető, jelentős eltérés van a roma és nem roma terheltek mutatói között.²² A végrehajtandó szabadságvesztés-büntetés mértékét illetően, a mintában szereplő bűncselekmények – lopás vétsége, lopás büntette, rablás – esetében átlagosan fél évvel hosszabb idejű büntetést szabnak ki a bíróságok roma terheltek esetében. Amennyiben az iratanyag cigányságra utaló jelzőt is tartalmaz, az eltérés akár 9 hónap is lehet.²³

2002-ben szintén a Magyar Helsinki Bizottság gondozásában megvalósult az ismertetett próbakutatás eredményeire építő „nagykutatás”, amely 18 bíróságon összesen 1147 – szintén lopás vétsége, lopás büntette és rablás miatt indult eljárásban keletkezett – ügyiratot dolgozott fel. A nagykutatás eredménye is hasonló képet fest, mint a próbakutatásé. A büntetőeljárás több területén eltérés mutatkozik a roma és nem roma terhelteket illetően. Differencia van a bírósági iratismertetés és az első tárgyalási nap között eltelt időtartamban, mégpedig a roma származású terheltek esetében telt el jóval több idő. Eltérés mutatkozott abban is, hogy a terheltek milyen módon kerültek az eljárásba. A kutatás következtetése szerint a nem roma elkövető nagyobb valószínűséggel kerül el a felelősségre vonást, ha nem érik tetten, mint egy roma elkövető. Emellett pedig különbség mutatkozott a büntetéskiszabást illetően is. A vizsgált bűncselekmény-kategóriáknál a felnőtt korú cigány terheltek átlagosan 15%-kal nagyobb valószínűséggel kaptak szabadságvesztés-büntetést.²⁴

Badó Attila és Bencze Mátyás nevéhez kötődik egy 2005–2006 során lefolytatott empirikus kutatás, amely a Magyarországon belül kimutatható területi eltéréseket kívánja bemutatni.²⁵ A kutatásban a tizenkilenc megye büntetéskiszabási gyakorlatát hasonlították össze a szerzők, és az eredmények alapján megfogalmazták, hogy nagyfokú eltérés mutatkozik az alkalmazott büntetések mértékét illetően.

²⁰ POKOL (19. lj.) 251–257.

²¹ Loss Sándor: „A törvény előtti egyenlőség elvének érvényesülése a büntető eljárásban cigány és nem cigány terheltek esetén” in SZABADFALVI József (szerk.): *Facultas nascitur. 20 éves a jogászképzés Miskolcon* (Miskolc: Biber 2001) 283–306.

²² Loss (21. lj.) 283.

²³ Loss (21. lj.) 303–304.

²⁴ KÁDÁR András Kristóf [et al.]: *Utolsó az egyenlők között – Sérülékeny csoportok törvény előtti egyenlősége a büntető igazságszolgáltatásban* (A Magyar Helsinki Bizottság kutatási jelentése) (Budapest: Magyar Helsinki Bizottság 2014) 11–12. Lásd www.helsinki.hu/wp-content/uploads/MHB_Utolso_az_egyenlok_kozott_2014.pdf.

²⁵ BADÓ-BENCZE (14. lj.) 53–65.

2014-ben jelent meg a Magyar Helsinki Bizottság által készített *Utolsók az egyenlők között – Sérülékeny csoportok törvény előtti egyenlősége a büntető igazságszolgáltatásban (2014)* címet viselő tanulmány, amely a büntetőeljárásban és a büntetés-végrehajtásban jelenlévő hátrányos megkülönböztetést térképezte fel. A vizsgálat középponti kérdése, hogy van-e a büntető igazságszolgáltatás szerveinek döntéseiben jelentősége a terhelt roma származásának. Az eredményekből kiderül az is, hogy a büntető igazságszolgáltatás biztosítja-e a roma és nem roma terhelték törvény előtti egyenlőségét.²⁶ A büntetési nem és mérték meghatározását illetően arra a következtetésre jutottak a szerzők, hogy a mintába kerülő ügyeket tekintve nincs jelentős különbség a roma és nem roma terhelték között.²⁷ Az enyhítő és súlyosító körülmények figyelembevétele kapcsán sincs eltérés a vizsgált terhelti csoportok között.²⁸

2015-ben jelent meg Badó Attila, Halász Edina és Nagy Erzsébet tanulmánya »Azoknak másként fáj...« *Diploma és büntetékiszabás Magyarországon*²⁹ címmel. A vizsgálat során az a hipotézis igazolódott, hogy a diplomás és a diplomával nem rendelkező vádlottak büntetékiszabásánál jelentős különbség mutatható ki. A tanulmány konklúziója alapján szignifikáns a különbség a szankciók tekintetében a diplomával rendelkezők és a diplomával nem rendelkezők között, az előbbi „javára”.³⁰

Jelen kutatás módszerének kialakításához alapul vettem még Balla Lajosnak, a Debreceni Ítéltábla elnökének 2010-ben megjelent munkáját, amely az irányítása alatt működő bíróság büntetékiszabási gyakorlatát ismerteti.³¹ Az ügyvizsgálat során arra az eredményre jutott a szerző, hogy a mintában szereplő emberölés alapesete kapcsán hozott ítéletek 74%-ában 10 év szabadságvesztés-büntetést szabott ki az ítéltábla. A büntetési mérték meghatározásakor a büntetési tételkeret közép-mértékéből indul ki ez a bírói fórum. Ezt azért fontos külön kiemelni, mert a szerző által vizsgált időszakban – 2005. január 1.–2010. április 16. – nem volt hatályban az ún. közép-mértékes szabály.³² Az egyszerűen minősülő emberölés kapcsán a határozott ideig tartó szabadságvesztés-büntetés alkalmazása az irányadó gyakorlat. Attól függően, hogy a terhelt büntetlen vagy büntetett előéletű, illetve valamely visszaesői csoportba tartozik, a büntetés mértékét a büntetési tételkeret alsó határához közeli, a közép-mértékhez közeli, azt elérő, illetve a büntetési tételkeret felső határához közeli értékben határozta meg a bíróság.³³ Többszörösen minősülő emberölés esetén döntő többségben a határozott ideig tartó szabadságvesztés bün-

²⁶ KÁDÁR (24. l.).

²⁷ KÁDÁR (24. l.) 121.

²⁸ KÁDÁR (24. l.) 122–123.

²⁹ BADÓ Attila – HALÁSZ Edina – NAGY Erzsébet: »Azoknak másként fáj...« *Diploma és büntetékiszabás Magyarországon* in SZABÓ Miklós (szerk.): *A jog nyelvi dimenziója* (Miskolc: Bíbor 2015) 117–128.

³⁰ BADÓ–HALÁSZ–NAGY (29. l.) 128.

³¹ BALLA Lajos: »A büntetékiszabási gyakorlat alakulása az emberölés miatt indult büntetőügyekben» *Pro Futuro – A jövő nemzedékek joga* 2011/1. (Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó 2011) 113–130.

³² BALLA (31. l.) 122.

³³ BALLA (31. l.) 123–124.

téti tételkeretének a maximuma adta az alkalmazandó büntetés mértékét.³⁴ Amíg Magyarországon a büntetéskiszabás empirikus vizsgálata meglehetősen alulkutatott terület, addig a nemzetközi irodalom bővelkedik ilyen kutatásokban. John S. Martin bíró például arra vállalkozott, hogy vizsgálja az 1987-ben az USA-ban hatályba lépett Büntetéskiszabási Irányelvek (*Sentencing Guideline*) gyakorlatban történő érvényesülését.³⁵ A szerző azt a megállapítást teszi, hogy az irányelvek alkalmazása a különböző bíróságokon széleskörű eltérést mutat. A tanulmány szerint a bíróságok elismerték, hogy az irányelvek szigorú alkalmazása sem szünteti meg az ellentétes büntetéskiszabási gyakorlatot.

A bíróságok inkoherens büntetéskiszabási gyakorlatát mutatja be Alexander Bunin, New York-i ügyvéd, aki huszonhárom éves ügyvédi tapasztalataira is támaszkodik a következtetései megfogalmazásánál.³⁶ A szerző két fő megállapítást tesz. Az egyik szerint a büntetéskiszabási gyakorlatban fennálló különbségek oka az ügyészi döntésekben keresendő. A szerző főként drogcsempészek ügyeivel foglalkozott és azt figyelte meg, hogy az ügyészek eltérően döntöttek a váddal kapcsolatban a különböző kerületekben. A szerző kiemeli, hogy amikor a büntetéskiszabásra vonatkozó irányelvek kötelezőek voltak, akkor is volt eltérés a gyakorlatban az egyes kerületekben és körzetekben egyaránt.³⁷ A másik megállapítás alapján a bíróságok kevesebb inkoherenciát visznek a büntetéskiszabási gyakorlatba, mint ahogyan azt az emberek gondolják. A szerző úgy látja, hogy a bírák hatékonyabbnak tartják azt a rendszert, amelyben a büntetéskiszabási irányelvek alkalmazása nem kötelező, hanem ajánlás formájában működnek. Így a büntetések igazságosabbak, mert a bíró az eset és a vádlott sajátos körülményeihez igazíthatja a büntetést. A szerző kifejti, hogy a büntetéskiszabási gyakorlatban mind a szélsőséges inkoherencia, mind a túlzó egységesség kerülendő.³⁸ Egy másik amerikai kutatás a nőkkel és férfakkal szemben alkalmazott büntetések közötti különbséget vizsgálta.³⁹ A kutatási konklúziója alapján eltérés van a büntetéskiszabási gyakorlatban a nők és férfiak között. A bíróságok hajlanak arra, hogy a nőkkel szemben enyhébb és rövidebb büntetéseket szabjanak ki.⁴⁰

³⁴ BALLA (31. l.) 125.

³⁵ John S. MARTIN: „The Role of the Departure Power in Reducing Injustice and Unwarranted Disparity Under the Sentencing Guidelines” *Brooklyn Law Review* 2000/2. 259–273.

³⁶ Alexander BUNIN: „Reducing Sentencing Disparity by Increasing Judicial Discretion” *Federal Sentencing Reporter* 2009/2. 81–84.

³⁷ BUNIN (36. l.) 81.

³⁸ BUNIN (36. l.) 82–83.

³⁹ Cassia C. SPOHN: „Sentencing Disparity and Discrimination. A Focus on Gender” in Cassia C. SPOHN: *How Do Judges Decide?* (Thousand Oaks: Sage 2009) 376. Lásd uk.sagepub.com/sites/default/files/upm-binaries/27008_4.pdf.

⁴⁰ SPOHN (39. l.) 166.

1.2. A KUTATÁS CÉLJA

Tanulmányomban arra keresem a választ, hogy valóban létezik-e Magyarországon aggodalomra okot adó területi eltérés a büntetéskiszabási gyakorlatot illetően. A vizsgálat tárgyává az országban működő öt ítélőtábla⁴¹ ítélkezési tevékenységét tettem az emberölés bűncselekményének vonatkozásában. A bűncselekmény kiválasztását az indokolta, hogy ebben az esetben a jogi tárgy az emberi élet, amely egyszeri, megismételhetetlen és semmi máshoz nem hasonlítható, mással össze nem vethető társadalmi érték.⁴² Ez is indokolja, hogy az emberölés bűncselekményével kapcsolatos bírói gyakorlat egységes legyen. Mivel az emberölés miatt indult büntetőügyek túlnyomó része az ítélőtáblák előtt zárul le, a kutatásban ezen ítélkező fórumok büntetéskiszabási jellemzőit kívánom összehasonlítani. A kutatásnak nem célja az esetlegesen igazolást nyert divergáláshoz vezető okok mélyreható feltárása, hiszen ezen összefüggések feltárása egy külön szociológiai vizsgálódás tárgyát képezhetné. Ellenben célom a figyelem felhívása olyan jellegű elemzések szükségességére, amelyek képesek az okok feltárására. Bár megkérdőjelezhetetlen jelentőséggel bírna a jogtudomány számára, az Európai Unióban észlelhető büntetéskiszabási gyakorlatot jellemző tendenciák vizsgálata szintén egy másik kutatás célja lehet.

1.3. A KUTATÁS MÓDSZERTANA

A határozatok kiválogatását a mindenki által hozzáférhető bírósági honlapon⁴³ közzétett anonim határozatok gyűjteményéből végeztem. Az ítéletek kiválasztása során törekedtem arra, hogy az ügyek minél jobban összehasonlíthatók legyenek. A kutatás tárgyát azok az esetek képezik, amelyek 2009. január 1. és 2016. június 30. között zárultak le az országban működő ítélőtáblák valamelyikén. A vizsgálati időszak alatt – 2013. július 1-jén – hatályba lépett új Büntető Törvénykönyv továbbra is öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni azt a személyt, akinek a cselekménye az emberölés büntettének alapesetét valósítja meg,⁴⁴ így ez a körülmény nem igényelte az ügyek elkülönítetten történő vizsgálatát.

Az összehasonlíthatóság elősegítése érdekében az ügyvizsgálat kritériumaként szerepelt az, hogy csak a felnőtt korú vádlott ellen indult büntetőügyek kerültek be a kutatásba. Figyelmen kívül hagytam azokat az ügyeket, amelyek során a halmozati büntetés, vagy az összbüntetés kiszabására vonatkozó szabályokat kellett alkalmazni. Szintén nem képezik részét a kutatásnak az emberölés kísérletével kapcsolatban keletkezett határozatok. Az előzetes vizsgálatok alapján arra a következtetésre jutottam, hogy bár a törvényalkotó a kísérletre is a befejezett cselekmény bünteté-

⁴¹ Debreceni Ítélőtábla, Fővárosi Ítélőtábla, Győri Ítélőtábla, Pécsi Ítélőtábla, Szegedi Ítélőtábla.

⁴² BALLA (31. lj.) 129.

⁴³ Lásd www.birosag.hu.

⁴⁴ Btk. (rég.) 166. § (1): „Aki mást megöl, büntetett követ el, és öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.” Btk. 166. § (1): „Aki mást megöl, büntett miatt öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

si tételét rendeli alkalmazni,⁴⁵ a bíróságok kevésbé szigorúan ítélik meg a kísérleti szakban maradt bűncselekményeket, illetve a társadalmi megítélés is eltérő. Erre tekintettel, illetve a pontosabb összehasonlítási alap előmozdítása érdekében kizárólag a befejezett bűncselekmények elemzésével foglalkozom. A kutatásban csak a szándékosan elkövetett emberölés miatt kiszabott büntetések szerepelnek. A pontosabb eredmény elérése érdekében kikerültek az elemzésből azok az esetek, amelyekben a Btk. szabályai a korlátlan enyhítés lehetőségét engedték meg. Torzította volna a képet a többszörös és erőszakos többszörös visszaesőként elkövetett bűncselekmények vizsgálata, hiszen a *Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. tv.* (Btk. [rég]), valamint a jelenleg hatályos Btk. a büntetési tétel felső határának emelését rendeli el az újabb bűncselekmény megvalósítása esetén,⁴⁶ így az ilyen minőségben történő elkövetésre vonatkozó ítétek sem képezik a vizsgálat tárgyát. A felsorolt szempontok alapján történő ügykiválasztás után százhárom vádlottat érintő ítélet került bele a kutatásba, amelyeket emberölés alapesete szerint minősülő bűncselekmény elkövetése miatt hozott az országban működő ítélőtáblák egyike. A felvázolt szempontok alapján végzett ügykiválasztás eredményeként összegyűlt ítéleteket a kiszabott büntetések tekintetében vizsgálom. A kis elemszám miatt fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy a kutatás célja kizárólag a fent említett bűncselekmény vonatkozásában, a fent említett bíróságok büntetéskiszabási gyakorlatának az elemzése. Kiemelendő emellett, hogy a kutatás eredményein alapuló megállapításokat nem lehet és nem is célozom kiterjeszteni a magyarországi bírói gyakorlatra, annak csak egy szűk területére vonatkoznak.

A büntetés kiszabása során értékelendő, az ügyek egyediesítését szolgáló enyhítő és súlyosító körülményeket is vizsgálom az egyes ügyekre vonatkozóan. A pontosabb eredmény érdekében a büntetési mértékek elemzése után minden ítélőtáblán megvizsgálom a legsúlyosabb, illetve a legenyhébb mértékű szabadságvesztéssel büntetett cselekményeket illetően az enyhítő és súlyosító körülményeket, hogy megtudjam azt, hogy az ítélőtáblákon belül beszélhetünk-e egységes büntetéskiszabási gyakorlatról. Ezen felül ismertetek néhány ügyet, amelyek esetében szembetűnő az eltérés a kiszabott büntetés mértékének vonatkozásában, a személyi és elkövetési körülményeket illetően azonban nagyfokú, vagy teljes egyezés mutatkozik az ítélet indokolásában. Ezt a fajta összehasonlítást elvégzem az öt ítélőtábla vonatkozásában is.

Úgy gondolom, hogy a fent részletezett megszorítások kellőképpen szolgálják a homogenitást, és nem gátolják a tényeken alapuló, helytálló következtetések levonását.

Az elemzés alapján kapott eredményt minden ítélőtábla vonatkozásában külön-külön bemutatom, hogy az így kapott részmegállapításokat összehasonlítva kiala-

⁴⁵ Btk. 10. § (2): „A kísérletre a befejezett bűncselekmény büntetési tételét kell alkalmazni.”

⁴⁶ Btk. (rég) 97. § (1) 1. fordulat: „Különös visszaesővel szemben – amennyiben a törvény másként nem rendelkezik – az újabb bűncselekmény büntetési tételének felső határa a felével emelkedik, de nem haladhatja meg a tizenöt évet.” Btk. (rég) 98. § (1): „A többszörös visszaeső büntetésének kiszabására a 97. § rendelkezései irányadóak.” Btk. 89. § (1) 1. fordulat: „A különös és a többszörös visszaesővel szemben – ha e törvény másként nem rendelkezik – az újabb bűncselekmény büntetési tételének felső határa szabadságvesztés esetén a felével emelkedik, de nem haladhatja meg a huszonöt évet.”

kuljon a teljes kép az országban működő ítélőtáblák büntetéskiszabási gyakorlatát illetően.

Az összehasonlításhoz statisztikai módszereket alkalmaztam. Az országos átlagokat súlyozott számtani átlaggal számoltam. Az ítéletek átlagtól való eltéréseinek vizsgálatához a statisztikában általánosan elfogadott és használt szórás mutatóját hívtam segítségül, ami a számtani átlagtól való eltérések négyzetes átlaga, illetve a szórás százalékos arányát, amelyek szemléletesebben, és egymással összehasonlítható módon mutatják meg a jogerősen kiszabott szabadságvesztések mértékének átlagtól való eltérését.

2. AZ ÍTÉLŐTÁBLÁK BÜNTETÉSKISZABÁSI GYAKORLATA EMBERÖLÉS ALAPESETE BŰNCSELEKMÉNY VONATKOZÁSÁBAN

2.1. DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

A Debreceni Ítélőtáblát illetően huszonegy büntetőügyben huszonegy vádlottal szemben kiszabott büntetést elemeztem, amelyben a cselekményt emberölés alap eseteként minősítette a bíróság.

<i>Megnevezés</i>	<i>Az ügyvizsgálattal érintett elítéltek száma</i>	<i>A jogerősen kiszabott szabadságvesztés mértéke</i>	<i>A jogerősen kiszabott átlagos szabadságvesztéstől való eltérés mértéke</i>
	1	6 év	-30%
	1	6 év 6 hónap	-24%
	2	7 év	-19%
	9	8 év	-7%
	2	9 év	+5%
	4	10 év	+16%
	2	12 év	+40%
<i>Összesen/ Súlyozott átlag</i>	<i>21</i>	<i>8,60 év</i>	<i>-</i>

A táblázat alapján megállapítható, hogy az alkalmazott szabadságvesztés-büntetéseket a nyolc évig tartó szabadságvesztés-büntetés közelében határozták meg. A táblázatból kitűnik, hogy ettől az értéktől a büntetési tételkeret felső határa felé kétszer annyi esetben tért el a bíróság, mint a büntetési tételkeret alsó határa felé. A legszigorúbb, tizenkettő évig terjedő szabadságvesztést kettő vádlott, a legenyhébb, hat évig terjedő szabadságvesztés-büntetést pedig egy vádlott esetében alkalmazták. A jogerősen kiszabott szabadságvesztések *szóródásának terjedelme* (a legkisebb és a legnagyobb ismérverték különbsége) *6 év*. Az összes ítéletet figyelembe véve az *átlagosan* alkalmazott büntetési mérték *8,60 év*. A jogerősen kiszabott szabadságvesztések *szórása* (a számtani átlagtól való eltérések négyzetes átlaga) *1,59 év*, a szórás százalékos aránya az átlaghoz viszonyítva *18,54%*. Az adatok elemzé-

se alapján látható, hogy a kutatásba bevont esetek 43%-ában, azaz kilenc vádлотal szemben nyolc évig, 19%-ában, azaz négy vádлотal szemben pedig tíz évig tartó szabadságvesztés-büntetést szabott ki jogerősen a bíróság. A vizsgált ítéletek 38%-át illetően pedig megállapítható, hogy egy vádлотtat hat évig, egy vádлотtat hat és fél évig, két vádлотtat hét évig, két vádлотtat kilenc évig és két vádлотtat tizenkét évig terjedő szabadságvesztés-büntetésre ítélt jogerősen az ítélőtábla.

Mindezek alapján a Debreceni Ítélőtábla büntetéskiszabási gyakorlata amellet, hogy a középérték alatti átlaggal bír, *egységesnek mondható*. Kérdéses azonban, hogy az enyhítő és súlyosító körülmények is egységesen kerülnek-e értékelésre a bíróság által.

Debrecenben a vizsgált időszakban a legenyhébb büntetés hat év,⁴⁷ a legszigorúbb pedig ennek a kétszerese, tizenkettő év.⁴⁸ Súlyosító körülmények között szerepel mindkét esetben a hasonló, erőszakos jellegű bűncselekmények mind országos, mind megyei szintű rendkívüli elszaporodottsága, továbbá az enyhébb büntetéssel járó bűncselekmény elkövetése közeli hozzátartozó (fia) sérelmére történt, míg a súlyosabb büntetéssel járó egy olyan ember sérelmére, aki éveken át segítette az elkövetőt. A második esetben az ítélőtábla figyelembe vette az elkövető ittas állapotát és a sértett kiszolgáltatott helyzetét. Enyhítő körülményként értékelte az ítélőtábla mindkét elkövető vonatkozásában a büntetlen előéletet, illetve a beismerő vallomást. Az enyhébb büntetéssel járó bűncselekmény esetén enyhítő körülmény még az idős kor, a megromlott egészségi állapot, illetve a méltányolható ok, miszerint a sértett a vádлотtnak többrendbeli sérülést okozott. A másik ügyben pedig enyhítő körülményként vette figyelembe a bíróság azt a tény, hogy négy kiskorú gyermek eltartásáról kellett gondoskodnia az elkövetőnek. Látható, hogy a középértéktől és a bíróság által átlagosan kiszabott büntetési mértéktől is nagymértékű az eltávolodás, továbbá a két vádлотtal szemben kiszabott büntetési mérték között is meglehetősen magas a differencia.

Az egyik olyan esetben, amikor a Debreceni Ítélőtábla által leggyakrabban alkalmazott, nyolc évig terjedő szabadságvesztés-büntetés alkalmazását rendelte el a bíróság,⁴⁹ az elkövető kapcsán értékelt enyhítő és súlyosító körülményeket összehasonlítva a már ismertetett legsúlyosabb büntetést kapó elkövetővel, a következők mondhatók el. Nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett elkövető esetén súlyosító körülményként értékelte a bíróság a büntetett előéletet, az önhibából eredő ittas állapotot, a közeli hozzátartozó (ikertestvér) sérelmére történő elkövetést, illetve a hasonló bűncselekmények rendkívüli elszaporodottságát. A tizenkettő évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett elkövető esetén súlyosító körülményként értékelte a bíróság az önhibából eredő ittas állapotot, a hasonló bűncselekmények elszaporodottságát, illetve azt hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévő sértett rendszeresen segítette az elkövetőt. Enyhítő körülményként az első esetben mindössze az elkövetés és az elbírálás között eltelt idő hosszát, illetve az elkövető időközben

⁴⁷ Debreceni Ítélőtábla Bf.I.717/2015/6.

⁴⁸ Debreceni Ítélőtábla Bf.I.679/2010/4.

⁴⁹ Debreceni Ítélőtábla Bf.I.264/2010/5.

megromlott egészségi állapotát értékelte a bíróság. Utóbbira figyelemmel egyébként az ítélőtábla a szabadságvesztés-büntetés végrehajtási fokozatát börtönről fogház-fokozatra enyhítette. A második esetben enyhítő körülményként értékelte a bíróság a büntetlen előéletet, a beismerő vallomást, továbbá azt, hogy négy kiskorú gyermek eltartásáról kell gondoskodnia az elkövetőnek. Jól megfigyelhető, hogy a büntetési mértékek között magas az eltérés, azonban nem mondható el ugyanez a bíróság által értékelt enyhítő és súlyosító körülményekről.

Ügyszám	Bf.I.717/2015/6.	Bf.I.679/2010/4.	Bf.I.264/2010/5.
Kiszabott szabadságvesztés-büntetés mértéke	6 év	12 év	8 év
Enyhítő körülmények	<ul style="list-style-type: none"> • büntetlen előélet • beismerő vallomás • idős kor • megromlott egészségi állapot • a vádlott sértett által okozott többrendbeli sérülése 	<ul style="list-style-type: none"> • büntetlen előélet • beismerő vallomás • 4 kiskorú gyermek eltartása 	<ul style="list-style-type: none"> • megromlott egészségi állapot • az elkövetés és az elbírálás között eltelt időszak hossza
Súlyosító körülmények	<ul style="list-style-type: none"> • hasonló, erőszakos jellegű bűncselekmények mind országos, mind megyei szintű rendkívüli elszaporodottsága • közeli hozzátartozó (fia) sérelmére történő elkövetés 	<ul style="list-style-type: none"> • hasonló, erőszakos jellegű bűncselekmények mind országos, mind megyei szintű rendkívüli elszaporodottsága • olyan személy sérelmére történő elkövetés, aki éveken át segítette az elkövetőt • elkövető ittas állapota • sértett kiszolgáltatott helyzete 	<ul style="list-style-type: none"> • büntetett előélet • hasonló bűncselekmények rendkívüli elszaporodottsága • ikertestvér sérelmére történő elkövetés • önhibából eredő ittas állapot

A kutatás során megállapított tények alapján elmondható, hogy a Debreceni Ítélőtáblán a kiszabott büntetések mértéke nagyjából egységes, de a büntetési szabás körében értékelendő körülményeket nem minden esetben veszi egységesen figyelembe a bíróság a büntetés mértékének meghatározása során.

2.2. FŐVÁROSI ÍTÉLŐTÁBLA

A Fővárosi Ítélőtáblát illetően harminckettő ítéletet elemeztem, amelyben harminckettő vádlott vonatkozásában szabott ki jogerősen büntetést emberölés alapesete szerint minősülő cselekmény elkövetése miatt a bíróság. Az ügyek mennyiség szerinti megoszlását tekintve a Fővárosi Ítélőtáblán volt a legtöbb vizsgálat alá vont ítélet.

<i>Megnevezés</i>	<i>Az ügyvizsgálattal érintett elítéltek száma</i>	<i>A jogerősen kiszabott szabadságvesztés mértéke</i>	<i>A jogerősen kiszabott átlagos szabadságvesztéstől való eltérés mértéke</i>
	2	5 év	-38%
	1	5 év 6 hónap	-32%
	4	6 év	-26%
	3	6 év 6 hónap	-19%
	1	7 év	-13%
	7	8 év	1%
	7	9 év	12%
	5	10 év	24%
	1	11 év	36%
	1	12 év	49%
<i>Összesen/ Súlyozott átlag</i>	32	8,06 év	-

A táblázatból kitűnik, hogy a legtöbb esetben, azaz hét-hét alkalommal az alkalmazott szabadságvesztés-büntetés tartama kilenc, illetve nyolc év. A többi esetet is figyelembe véve az állapítható meg, hogy az esetek kétharmadánál átlagos vagy átlagon felüli mértékű büntetés került kiszabásra, hiszen jelen bíróság esetében átlagosan 8,06 év a kiszabott büntetés.

A jogerősen kiszabott szabadságvesztések *szóródásának terjedelme 7 év*. Jól látható, hogy az esetek egyharmad részében a büntetési tételkeret alsó határához közeli büntetést állapított meg a bíróság. Tíz évnél magasabb tartam mindösszesen két esetben, viszont tíz év is csupán öt alkalommal került kiszabásra. Az összes ítélet alapján az átlagosan kiszabott szabadságvesztés mértéke alig több mint nyolc év, tehát még alacsonyabb, mint az előzőekben ismertetett Debreceni Ítéletábrán. A jogerősen kiszabott szabadságvesztések *szórása 1,79 év*, ami az átlaghoz viszonyítva 22,26%-os értéket mutat. Ezek a mutatók a Fővárosi Ítéletábra esetében magasabbak, mint Debrecenben. Ennek magyarázata vagy az lehet, hogy a fővárosban nagyobb hangsúlyt fektetnek az egyéniesítésre, vagy az, hogy a Fővárosi Ítéletábrán sokkal több fellebbviteli tanács működik, mint bármely másik ítéletábrán, így a gyakorlat is széttartóbb lehet.

Az enyhítő és súlyosító körülmények vizsgálata során az alábbi megállapítások igazolódtak. A legenyhébb büntetés öt évig terjedő szabadságvesztés, amely a büntetési tétel alsó határa. Az egyik legrövidebb tartamú szabadságvesztéssel büntetett esetben súlyosító körülményként mindössze az önhibából eredő ittas állapotot értékelte a bíróság, míg enyhítő körülményként a vádlott büntetlen előéletét, fiatal felnőtt korát, rendezett családi életét, az eshetőleges szándékot, a sértetti közrehatást és az időmúlást.⁵⁰ A legszigorúbb büntetés a Fővárosi Ítéletábra vonatkozásában is tizenkettő évig terjedő szabadságvesztés, amely eset kapcsán súlyosító körülményként értékelte az eljáró bíróság a közeli hozzátartozó (édesanya) sérelmére történő elkövetést és az önhibából eredő ittas állapotot, illetve enyhítő körülményként

⁵⁰ Fővárosi Ítéletábra 2.Bf. 93/2013/15.

a tényállás megállapítása alapjául is szolgáló beismerést, valamint az elkövető diszharmonikus személyiségfejlődését.⁵¹

<i>Ügyszám</i>	<i>2Bf.93/2013/15.</i>	<i>3Bf.237/2012/8.</i>
Kiszabott szabadságvesztés-büntetés mértéke	5 év	12 év
Enyhítő körülmények	<ul style="list-style-type: none"> • büntetlen előélet • fiatal felnőttkor • rendezett családi élet • eshetőleges szándék • sértetti közrehatás • időmúlás 	<ul style="list-style-type: none"> • a tényállás megállapítása alapjául is szolgáló beismerés • az elkövető diszharmonikus személyiségfejlődése
Súlyosító körülmények	<ul style="list-style-type: none"> • önhibából eredő ittas állapot 	<ul style="list-style-type: none"> • közeli hozzátartozó (édesanya) sérelmére történő elkövetés • önhibából eredő ittas állapot

A másik esetben, amikor a bíróság öt évig terjedő szabadságvesztés-büntetés alkalmazását rendelte el, súlyosító körülményként értékelte a bíróság a sértettel szemben korábban tanúsított magatartását (többször megpofozta, az ágyról leejtette), továbbá a közeli hozzátartozó (édesanya) sérelmére történő elkövetést. Enyhítő körülményként értékelte a bíróság az eshetőleges szándékot, valamint a cselekmény kiemelkedő tárgyi súlyára való tekintettel, csekély nyomatékkal a büntetlen előéletet.⁵²

<i>Ügyszám</i>	<i>2Bf.93/2013/15.</i>	<i>2Bf.238/2010/6.</i>
Kiszabott szabadságvesztés-büntetés mértéke	5 év	5 év
Enyhítő körülmények	<ul style="list-style-type: none"> • büntetlen előélet • fiatal felnőttkor • rendezett családi élet • eshetőleges szándék • sértetti közrehatás • időmúlás 	<ul style="list-style-type: none"> • eshetőleges szándék • csekély nyomatékkal a büntetlen előélet
Súlyosító körülmények	<ul style="list-style-type: none"> • önhibából eredő ittas állapot 	<ul style="list-style-type: none"> • közeli hozzátartozó (édesanya) sérelmére történő elkövetés • sértettel szemben korábban tanúsított magatartás (többször megpofozta, az ágyról leejtette)

Úgy gondolom, hogy ha a középértékes büntetésből indulunk ki, az enyhítő és súlyosító körülményeket figyelembe véve nem juthatunk el mindkét esetben a törvényi minimumig a büntetés mértékét illetően. Ellentmondásos az ítéletek indokolásában, hogy az egyik esetben a bűncselekmény tárgyi súlyára történő hivatkozással a büntetlen előélet csak csekély nyomatékkal került értékelésre az enyhítő körülményeknél, a másik esetben pedig egy ugyanolyan tárgyi súllyal bíró bűncselekmény esetén a büntetlen előélet értékelésénél nem találkoztam ilyen megjegy-

⁵¹ Fővárosi Ítéletábra 3.Bf. 237/2012/8.

⁵² Fővárosi Ítéletábra 2.Bf. 238/2010/6.

zessel. Ráadásul abban az ítéletben, amelyekben nem csekély nyomatékkal vették figyelembe, fiatal felnőtt korú elkövetőről van szó, amely körülményt szintén enyhítő körülményként értékelte a bíróság, és más esetekben ilyenkor figyelembe se veszi a bíróság a büntetlenséget azzal indokolva, hogy a fiatal kor miatt elvárható a büntetlen előélet.

A Fővárosi Ítéltábla kilenc évig terjedő szabadságvesztésre ítélte azt az elkövetőt, akivel kapcsolatban enyhítő körülményként értékelte a büntetlen előéletet és a bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomást, ezzel szemben pedig súlyosító körülményként értékelte az önhibából eredő ittas állapotot, valamint azt, hogy mozgásában korlátozott közeli hozzátartozó sérelmére követte el a bűncselekményt.⁵³ Összehasonlíthatónak tartom a korábban már ismertetett öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett elkövetővel, akinél enyhítő körülmény mindössze az eshetőleges szándék és a büntetlen előélet, azonban az csak csekély nyomatékkal, súlyosító körülmény pedig a sértettel szemben korábban tanúsított magatartás (többször megpofozta, az ágyról leejtette), továbbá a közeli hozzátartozó (édesanya) sérelmére történő elkövetés.

<i>Ügyszám</i>	<i>4.Bf.143/2013/17.</i>	<i>2Bf.238/2010/6.</i>
Kiszabott szabadságvesztés-büntetés mértéke	9 év	5 év
Enyhítő körülmények	<ul style="list-style-type: none"> • büntetlen előélet • bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomás 	<ul style="list-style-type: none"> • eshetőleges szándék • csekély nyomatékkal a büntetlen előélet
Súlyosító körülmények	<ul style="list-style-type: none"> • mozgásában korlátozott közeli hozzátartozó sérelmére történő elkövetés • önhibából eredő ittas állapot 	<ul style="list-style-type: none"> • közeli hozzátartozó (édesanya) sérelmére történő elkövetés • sértettel szemben korábban tanúsított magatartás (többször megpofozta, az ágyról leejtette)

A Fővárosi Ítéltábla vonatkozásában a kiszabott büntetési tételek mértéke, azok szórása, valamint az enyhítő és súlyosító körülmények vizsgálata bizonyos fokú egyenlőtlenséget mutat.

2.3. GYŐRI ÍTÉLTÁBLA

Győrben tizenhét ítélet született az Ítéltáblán a vizsgált időszakban emberölés alapese bűncselekmény miatt, amely tizennyolc vádlottat érintett.

A teljes mintát tekintve *átlagosan 8,72 évig* terjedő szabadságvesztés kiszabását rendelte el a bíróság a vizsgált időszakban, ami az eddig megvizsgált átlagokhoz hasonló értéket mutat. A jogerősen kiszabott szabadságvesztések *szóródásának terjedelme 7 év*, ami megegyezik a fővárosban mért mutatóval. A jogerősen kiszabott szabadságvesztések *szórása* azonban minden eddiginél magasabb értéket

⁵³ Fővárosi Ítéltábla 4.Bf.143/2013/17.

<i>Megnevezés</i>	<i>Az ügyvizsgálattal érintett elítéltek száma</i>	<i>A jogerősen kiszabott szabadságvesztés mértéke</i>	<i>A jogerősen kiszabott átlagos szabadságvesztéstől való eltérés mértéke</i>
	3	5 év	-43%
	1	6 év	-31%
	1	7 év	-20%
	1	7 év 6 hónap	-14%
	1	8 év	-8%
	1	8 év 6 hónap	-3%
	4	9 év	+3%
	1	10 év	+15%
	1	11 év	+26%
	4	12 év	+38%
<i>Összesen/ Súlyozott átlag</i>	<i>18</i>	<i>8,72 év</i>	<i>-</i>

mutat, hiszen *2,47 év, ami* az átlaghoz viszonyítva *28,37%*. Ezt két tényező okozhatja. A büntetékiszabási gyakorlat vagy a büntetési mérték meghatározásában, vagy a büntetékiszabás során felmerülő enyhítő és súlyosító körülmények értékelése során nem egységes. A szórás magas értéke egyben arra is utal, hogy nem csupán a fellebbviteli tanácsok nagy száma eredményezhet divergenciát a gyakorlatban.

A Győri Ítéltábla esetében a vizsgált ítéletek között a legnagyobb arányban – 38,89% – a legszigorúbb és a legenyhébb büntetési mértékek találhatók, ami meglehetősen szélsőségesnek mondható.

A legenyhébb⁵⁴ és a legsúlyosabb⁵⁵ büntetéssel zárult ítéleteket összehasonlítva Győrben a következő eredmény figyelhető meg. Az öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett elkövető esetében enyhítő körülményként értékelte a bíróság a büntetlen előéletet, a sértetti közrehatást, és a beismerő vallomást. A tizenkettő évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett elkövető esetében a sértetti közrehatást leszámítva az előző esetben felsorolt enyhítő körülmények szintén értékelésre kerültek. A súlyosító körülményeket illetően mindkét esetben értékelésre került a bíróság által az önhibából eredő ittas állapot, a hasonló jellegű bűncselekmények rendkívüli mértékű elszaporodottsága, valamint a közeli hozzátartozó sérelmére történő elkövetés. A szigorúbban büntetett elítélt esetében súlyosító körülményként értékelte a bíróság az előzőekben felsoroltakon felül a sértett legyengült állapotát. Úgy gondolom, hogy a két eset vonatkozásában elmondható, hogy nagyon hasonlóak a büntetékiszabás során irányadó körülmények, amelyeket az eljáró bíróság a vádlottak javára, illetve terhére értékel. Megjegyzem, hogy a tizenkét évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett elkövető esetében az első fokon eljáró bíróság enyhítő körülményként értékelte még az előbb ismertetetteken felül az eshetőlegesen szándékot, és a nem jogerős ítéletben szintén tizenkettő évig terjedő szabadságvesztés a kiszabott büntetés. Az eddigi ügyvizsgálat tapasztalatai alapján azonban elmondható, hogy eshetőlegesen szándék esetén a törvényi minimumhoz közeli értéket állapít meg a bíróság.

⁵⁴ Győri Ítéltábla Bf.77/2011/4.

⁵⁵ Győri Ítéltábla Bf.10/2011/9.

Az előzőekben elemzett legszigorúbb mértékű szabadságvesztéssel büntetett elkövető kapcsán értékelt enyhítő és súlyosító körülmények jól összehasonlíthatók a nyolc és fél évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett elítélt vonatkozásában kiszabott büntetés körében értékelt körülményekkel.⁵⁶ Az első esetben enyhítő körülmény a beismerő vallomás és a büntetlen előélet. A második esetben a beismerő vallomás és a felzaklatott állapot. Érdekes, hogy bár a második esetben is büntetlen előéletű vádlotról van szó, az első fokú bíróság a következőképpen tért ki ítéletében erre a tényre: „A kifejezetten nagy tárgyi súlyú, jóvátehetetlen eredményű bűncselekményt megvalósító vádlott esetében a büntetlen előéletnek gyakorlatilag nincs enyhítő nyomatéka.”⁵⁷ Ezzel az érveléssel az ítéletábra is egyetértett, így ez a körülmény nem szerepel a vádlott javára értékelt körülmények között. A súlyosító körülmények teljesen azonos módon kerültek meghatározásra a két esetben, tehát a vádlottak terhére értékelte az ítéletábra az önhibából eredő ittas állapotot, a hasonló jellegű bűncselekmények rendkívüli elszaporodottságát, a magatehetetlen, kiszolgáltatott hozzátartozó sérelmére történő elkövetést. Az egyik esetben tizenkettő évig, a másik esetben nyolc és fél évig terjedő szabadságvesztés az elkövető büntetése.

Ügyszám	Bf.77/2011/4.	Bf.29/2010/4.	Bf.10/2011/9.
Kiszabott szabadságvesztés-büntetés mértéke	5 év	8,5 év	12 év
Enyhítő körülmények	<ul style="list-style-type: none"> • büntetlen előélet • sértetti közrehatás • beismerő vallomás 	<ul style="list-style-type: none"> • beismerő vallomás • felzaklatott állapot 	<ul style="list-style-type: none"> • büntetlen előélet • beismerő vallomás
Súlyosító körülmények	<ul style="list-style-type: none"> • önhibából eredő ittas állapot • hasonló jellegű bűncselekmények rendkívüli mértékű elszaporodottsága • közeli hozzátartozó sérelmére történő elkövetés 	<ul style="list-style-type: none"> • önhibából eredő ittas állapot • hasonló jellegű bűncselekmények rendkívüli mértékű elszaporodottsága • magatehetetlen, kiszolgáltatott hozzátartozó sérelmére történő elkövetés 	<ul style="list-style-type: none"> • önhibából eredő ittas állapot • hasonló jellegű bűncselekmények rendkívüli mértékű elszaporodottsága • közeli hozzátartozó sérelmére történő elkövetés • sértett legyengült állapota

Az elemzésből kapott eredmények alapján az ítéletábrán belüli bünteteskiszabási gyakorlat nem feltétlenül mondható egységesnek.

2.4. PÉCSI ÍTÉLŐTÁBLA

A Pécsi Ítéletábrán tizenhat ítélet képezi a kutatás részét, amelyek tizenkilenc vádlott vonatkozásában rendelnek el szabadságvesztés-büntetés alkalmazását.

⁵⁶ Győri Ítéletábra Bf.29/2010/4.

⁵⁷ Veszprém Megyei Bíróság I.B.741/2009/6.

Megnevezés	Az ügyvizsgálattal érintett elítéltek száma	A jogerősen kiszabott szabadságvesztés mértéke	A jogerősen kiszabott átlagos szabadságvesztéstől való eltérés mértéke
	3	6 év	-34%
	2	8 év	-12%
	2	8 év 6 hónap	-7%
	2	9 év	-1%
	7	10 év	10%
	2	11 év	21%
	1	12 év	32%
Összesen/ Súlyozott átlag	19	9,11 év	-

Az elemzés alapján hasonlóság figyelhető meg a Pécsi Ítéltábla és a Debreceni Ítéltábla bünteteskiszabási gyakorlata között. Nem a büntetési mérték vonatkozásában, hanem abból a szempontból, hogy itt is nagyon magas arányban született azonos ítélet, illetve a fennmaradó részben sem figyelhető meg olyan mértékű eltérés, mint például a fővárosban, vagy Győrben. A legtöbb esetben a bíróság tíz évig terjedő szabadságvesztést szabott ki, azonban az ettől eltérő ítéletek is legfeljebb két-két évvel tolódnak el, mégpedig az esetek nagy részében enyhébb irányba, három alkalommal pedig a súlyosabb büntetés irányába. A büntetési tétel minimumához közeli érték – hat évig terjedő – három esetben került kiszabásra. A vizsgált ítéletek több mint fele eléri, vagy meghaladja a büntetési tételkeret középértékét, azonban a teljes mintát figyelembe véve *átlagosan 9,11 év* tartamú szabadságvesztés-büntetést szabott ki a Pécsi Ítéltábla, ami viszont – bár nem sokkal – a középérték alatti érték. A táblázat alapján elmondható, hogy Pécsen *viszonylag egységes* a bünteteskiszabási gyakorlat. Ezt támasztja alá az is, hogy a jogerősen kiszabott szabadságvesztések *szóródásának terjedelme 6 év, szórása 1,72 év*, a szórás százalékos aránya az átlaghoz viszonyítva *18,90%*.

A bünteteskiszabás körében értékelendő körülményeket vizsgálva azonban itt is tapasztalhatók különbségek a hasonló ügyek vonatkozásában.

A két legrövidebb ideig – hat évig –tartó szabadságvesztéssel büntetett elkövető kapcsán értékelt enyhítő és súlyosító körülmények tekintetében jelentős eltérések mutatkoznak. Az egyik esetben⁵⁸ a vádlott javára értékelt a bíróság a sértetti közrehatást, illetve azt a tényt, hogy a vádlott a vádbeli magatartást követően segíteni próbált a sértettnek. Súlyosító körülményként került értékelésre az önhibából eredő ittas állapot, a közeli hozzátartozó (élettárs) sérelmére történő elkövetés, akivel szemben egyébként korábban is követett el testi épség elleni bűncselekményt. Az első fokú bíróság egyébként halált okozó testi sértés büntette miatt öt évig tartó szabadságvesztére ítélte,⁵⁹ azonban az ítéltábla a cselekmény minősítésének megváltoztatására, a cselekmény tárgyi súlyára, az elkövetés körülményeire és a vádlott személyében felismerhető társadalomra veszélyességre figyelemmel az első

⁵⁸ Pécsi Ítéltábla Bf.I.307/2010/3.

⁵⁹ Pécsi Ítéltábla B.534/2010/13.

fokú ítéletet eltúlzottan enyhének találta. Ezért egy egész évvel súlyosabb szabadságvesztés-büntetést szabott ki. A másik ugyanilyen mértékű büntetés kiszabásával végződő esetben⁶⁰ a vádlott terhére értékelte a bíróság az önhibából eredő ittas állapotot, a közeli hozzátartozó (élettárs) sérelmére történő elkövetést és a hasonló jellegű bűncselekmények rendkívüli mértékű elszaporodottságát. A vádlott javára került értékelésre a büntetlen előélet, az elkövető idős kora, a beismerő vallomás, a sértetti közrehatás és az eshetőleges szándék.

<i>Ügyszám</i>	<i>Bf.I.307/2010/3.</i>	<i>Bf.I.17/2014/3.</i>
Kiszabott szabadságvesztés büntetés mértéke	6 év	6 év
Enyhítő körülmények	<ul style="list-style-type: none"> • sértetti közrehatás • a vádlott a vádbeli magatartást követően segíteni próbált a sértettnek 	<ul style="list-style-type: none"> • sértetti közrehatás • büntetlen előélet • beismerő vallomás • az elkövető idős kora • eshetőleges szándék
Súlyosító körülmények	<ul style="list-style-type: none"> • önhibából eredő ittas állapot • közeli hozzátartozó (élettárs) sérelmére történő elkövetés, akivel szemben korábban is követett el testi épség elleni bűncselekményt 	<ul style="list-style-type: none"> • önhibából eredő ittas állapot • közeli hozzátartozó sérelmére történő elkövetés • hasonló jellegű bűncselekmények rendkívüli mértékű elszaporodottsága

Az első ügyben értékelt enyhítő és súlyosító körülményeket összehasonlítottam egy olyan ítélettel, amikor az ítélőtábla az átlaghoz közeli, kilenc évig terjedő szabadságvesztés-büntetés alkalmazását rendelte el.⁶¹ A hat évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett elkövető javára értékelte a bíróság a sértetti közrehatást, illetve azt a tényt, hogy a vádlott a vádbeli magatartást követően segíteni próbált a sértettnek, terhére pedig az önhibából eredő ittas állapotot, a közeli hozzátartozó (élettárs) sérelmére történő elkövetést, akivel szemben egyébként korábban is követett el testi épség elleni bűncselekményt. A kilenc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett elkövető vonatkozásában enyhítő körülményként került fel a büntetlen előélet, és a sértetti közrehatás. Súlyosító körülményként értékelte az ítélőtábla az önhibából eredő ittas állapotot, a közeli hozzátartozó (élettárs) sérelmére történő elkövetést, továbbá a hasonló bűncselekmények elszaporodottságát. Látható, hogy az enyhítő körülmények szinte teljes mértékben megegyeznek, illetve a súlyosító körülmények sem térnek el nagymértékben egymástól, sőt úgy gondolom, hogy teljesen megegyeznek, mert ha az egyik eset elbírálásakor figyelembe vette a bíróság a hasonló cselekmények elszaporodottságát, akkor feltételezhető, hogy ez a körülmény egy évvel később is fennáll.

⁶⁰ Pécsi Ítélőtábla Bf.I.17/2014/3.

⁶¹ Pécsi Ítélőtábla Bf.II.54/2009/8.

Ügyszám	Bf.I.307/2010/3.	Bf.II.54/2009/8.
Kiszabott szabadságvesztés-büntetés mértéke	6 év	9 év
Enyhítő körülmények	<ul style="list-style-type: none"> • sértetti közrehatás • a vádlott a vádbeli magatartást követően segíteni próbált a sértettnek 	<ul style="list-style-type: none"> • sértetti közrehatás • büntetlen előélet
Súlyosító körülmények	<ul style="list-style-type: none"> • önhibából eredő ittas állapot • közeli hozzátartozó (élettárs) sérelmére történő elkövetés, akivel szemben korábban is követett el testi épség elleni bűncselekményt 	<ul style="list-style-type: none"> • önhibából eredő ittas állapot • közeli hozzátartozó (élettárs) sérelmére történő elkövetés • hasonló jellegű bűncselekmények rendkívüli mértékű elszaporodottsága

Végeredményben tehát két azonos körülményekkel jellemezhető esetben két igencsak eltérő büntetés – hat és kilenc évig terjedő szabadságvesztés – került kiszabásra.

2.5. SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA

A Szegedi Ítéltáblán tizenhárom olyan ügyet találtam, amelyek megfeleltek a kiválasztás során támasztott kritériumoknak. A tizenhárom ítélet tizenhárom vádlott vonatkozásában rendelte el jogerősen szabadságvesztés-büntetés alkalmazását.

Megnevezés	Az ügyvizsgálattal érintett elítéltek száma	A jogerősen kiszabott szabadságvesztés mértéke	A jogerősen kiszabott átlagos szabadságvesztéstől való eltérés mértéke
	1	7 év	-35%
	2	8 év	-26%
	1	9 év	-17%
	2	10 év	-8%
	2	11 év	+1%
	2	12 év	+11%
	1	13 év	+20%
	2	15 év	+38%
Súlyozott átlag/ Összesen:	13	10,85 év	-

A Szegedi Ítéltáblát illetően elmondható, hogy bár ennél a bíróságnál van a legkevesebb ítélet, azonnal szembetűnik, hogy a legszigorúbb büntetéseket szabta ki emberölés alapesete bűncselekmény elkövetése miatt. *Átlagosan 10,85 év* időtartamban határozta meg a bíróság a szabadságvesztés-büntetések mértékét, és ezzel a számmal valóban a legszigorúbban eljáró ítéltáblának bizonyul. Elképzelhető, hogy a Szegedi Ítéltábla illetékességi területén a büntetések kiszabásakor fokozottan jelenik meg a generális prevenció, mint a büntetés célja? A jogerősen kiszabott szabadságvesztések *szóródásának terjedelme 8 év, szórása 2,54 év*. Mindkét mutató értéke szintén itt bizonyult a legmagasabbnak. A szabadságvesztések kisza-

bott mértékének magas átlaga miatt azonban a szórás százalékos aránya az átlaghoz viszonyítva csak 23,46%. A mutatók magas értékéből az lenne valószínűsíthető, hogy a büntetés kiszabása során nagymértékben szerepet játszottak az enyhítő és súlyosító körülmények. Az esetek több mint a felében, ami jelen esetben hét vádlottat jelent, több mint tíz évig tartó szabadságvesztés-büntetést rendelt alkalmazni az ítéletábra. Habár mindösszesen két esetben, de az öt ítéletábra közül csak Szeged vonatkozásában mondható el, hogy a törvény által előírt maximális mértékű, azaz tizenöt év tartamú szabadságvesztésre ítélték a vádlottat.

Ezen a ponton érdemes kiemelni a legenyhébb és legszigorúbb büntetést tartalmazó ítéleteket. A hét évig terjedő szabadságvesztést tartalmazó ítélet⁶² meghozatalakor a büntetés kiszabás körében enyhítő körülményként értékelte a bíróság a bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomást, a megbánást és a beszámítási képességet nem érintő személyiségzavart, míg súlyosító körülményként került értékelésre az önhibából eredő ittas állapot, a közeli hozzátartozó (nevelőapa) sérelmére történő elkövetés, a sértett idős kora, valamint beteg állapota, a büntetett előélet, és az élet elleni bűncselekmények rendkívüli elszaporodottsága. A tizenöt évig, tehát a törvény értelmében kiszabható leghosszabb ideig tartó szabadságvesztéssel büntetett vádlott javára értékelte a bíróság a büntetlen előéletet, a beismerő vallomást, valamint a több kiskorú gyermek eltartásáról történő gondoskodást. Súlyosító körülményként került értékelésre a közeli hozzátartozó (házastárs) sérelmére történő elkövetés, a gátlástalan elkövetési mód, valamint a hasonló bűncselekmények elszaporodottsága.⁶³

A büntetés kiszabása körében értékelt körülmények összehasonlítása ezen ügyek kapcsán sem magyarázza meg ezt a különösen nagyfokú különbséget.

Az átlagosan kiszabott büntetéshez közelítő mértékű szabadságvesztés-büntetés kiszabásával záruló ügyben⁶⁴ meglehetősen hasonló körülményeket értékelt a bíróság, mint az előzőekben már ismertetett legrövidebb ideig tartó szabadságvesztés-büntetés kiszabása során. A hét évig terjedő szabadságvesztést tartalmazó ítélet meghozatalakor a büntetés kiszabás körében enyhítő körülményként értékelte a bíróság a bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomást, a megbánást és a beszámítási képességet nem érintő személyiségzavart, míg súlyosító körülményként került értékelésre az önhibából eredő ittas állapot, a közeli hozzátartozó (nevelőapa) sérelmére történő elkövetés, a sértett idős kora, valamint beteg állapota, a büntetett előélet, és az élet elleni bűncselekmények rendkívüli elszaporodottsága. A tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett vádlott javára a bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomást, a megbánást szintén értékelte, valamint ezeken felül még az eredmény elhárítása érdekében kifejtett vádlotti magatartást. A vádlott terhére értékelte a bíróság a büntetett előéletet, az önhibából eredő ittas állapotot, valamint a hasonló bűncselekmények elszaporodottságát.

Jól érzékelhető, hogy a rövidebb ideig tartó büntetést kapó vádlott terhére több körülményt értékelt a bíróság, a szinte azonos enyhítő körülmények fennállása mellett.

⁶² Szegedi Ítéletábra Bf.II.176/2009/5.

⁶³ Szegedi Ítéletábra Bf.III.508/2013/6.

⁶⁴ Szegedi Ítéletábra Bf.III.351/2013/7.

Ügyszám	Bf.III.508/2013/6.	Bf.II.176/2009/5.	Bf.III.351/2013/7.
Kiszabott szabadságvesztés büntetés mértéke	15 év	7 év	10 év
Enyhítő körülmények	<ul style="list-style-type: none"> • beismerő vallomás • büntetlen előélet • több kiskorú gyermek eltartásáról történő gondoskodás 	<ul style="list-style-type: none"> • bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomás • megbánás • beszámítási képességet nem érintő személyiségzavar 	<ul style="list-style-type: none"> • bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomás • megbánás • az eredmény elhárítása érdekében kifejtett vádlotti magatartás
Súlyosító körülmények	<ul style="list-style-type: none"> • közeli hozzátartozó (házastárs) sérelmére történő elkövetés • hasonló jellegű bűncselekmények rendkívüli mértékű elszaporodottsága • gátálatlan elkövetési mód 	<ul style="list-style-type: none"> • önhibából eredő ittas állapot • közeli hozzátartozó (nevelőapa) sérelmére történő elkövetés • sértett idős kora, valamint beteg állapota • büntetett előélet • az élet elleni bűncselekmények rendkívüli mértékű elszaporodottsága 	<ul style="list-style-type: none"> • önhibából eredő ittas állapot • büntetett előélet • hasonló jellegű bűncselekmények rendkívüli mértékű elszaporodottsága

3. AZ ÍTÉLŐTÁBLÁK BÜNTETÉSKISZABÁSI GYAKORLATÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

A tanulmányban eddig az egyes ítélőtáblák büntetéskiszabási gyakorlatát külön-külön vizsgáltam, ami elengedhetetlen az ítélőtáblák gyakorlatának az összehasonlításához. Ebben a fejezetben az előzőekben ismertetett eredményeket hasonlítom össze.

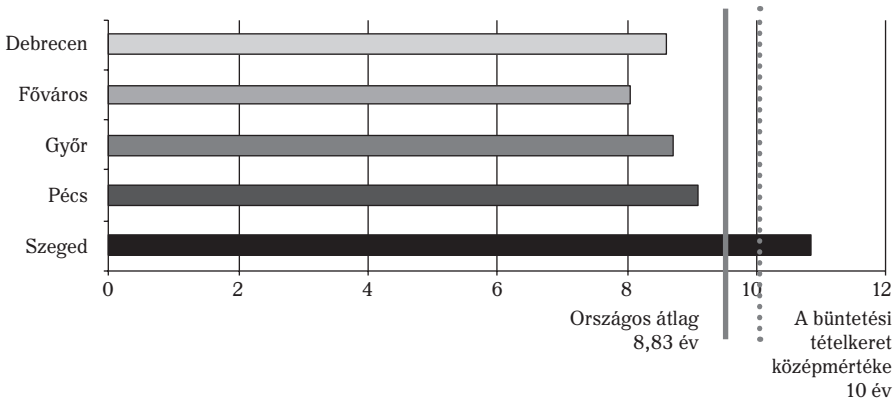
A magyarországi ítélőtáblákon jogerőre emelkedett ügyekben emberölés alapesetében hozott ítéletek vizsgálata 2009. január 1. és 2016. június 30. között a főbüntetés vonatkozásában

Ítélőtáblák	Az ügyvizsgálattal érintett elítéltek száma (fő)	A jogerősen kiszabott szabadságvesztés átlagos mértéke (év)	Szóródás terjedelme (év)	Szórás (év)	A szórás százalékos aránya az átlaghoz viszonyítva (%)
Debreceni	21	8,60	6,00	1,59	18,54
Fővárosi	32	8,06	7,00	1,79	22,26
Győri	18	8,72	7,00	2,47	28,37
Pécsi	19	9,11	6,00	1,72	18,90
Szegedi	13	10,85	8,00	2,54	23,46
Összesen/ Országos átlag	103	8,83	10,00 ⁶⁵	2,12	24,05

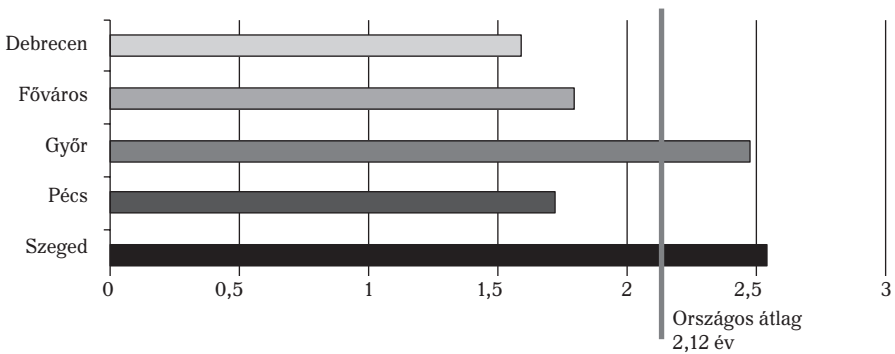
⁶⁵ A szórás terjedelmét országos szinten az országban kiszabott legenyhébb büntetési mérték és a legsúlyosabb büntetési mérték különbsége alapján állapítottam meg. A vizsgált időszakban Magyarországon kiszabott legenyhébb büntetési mérték 5 év (Fővárosi és Győri Ítélőtábla), a legsúlyosabb büntetési mérték 15 év (Szegedi Ítélőtábla).

Területi megoszlás alapján a fővárosban volt a legtöbb, szám szerint harminckettő érintett, azaz az érintettek harmincegy százaléka, míg Szegeden a legkevesebb, tizenhárom érintett, azaz az érintettek tizenhárom százaléka. A Debreceni és a Fővárosi Ítéltábla hozott ítéletet az érintettek több mint ötven százalékának ügyében.

*A jogerősen kiszabott szabadságvesztés átlagos mértéke
2009. 01. 01–2016. 06. 30. között*

*A büntetésként jogerősen kiszabott szabadságvesztés mértékének szórása
2009. 01. 01–2016. 06. 30. között*

Az előbb említett két ítéltábla helyzete megfordul a jogerősen kiszabott szabadságvesztés átlagos mértékének vonatkozásában, ugyanis a „legenyhébben” eljáró ítéltábla a Fővárosi Ítéltábla, ahol ez az érték nyolc év, míg a „legszigorúbban” eljáró Szegedi Ítéltáblánál ez majdnem tizenegy év. Az országos átlagot tekintve ez az érték valamivel több mint nyolc és fél év, ami azonban majdnem másfél évvel elmarad a büntetési tételkeret középértékétől, amit egyébként a Szegedi és a Pécsi Ítéltáblán mért eredmény közelít meg leginkább. A táblázatból jól kitűnik,

hogy a legalacsonyabb és a legmagasabb területi átlag közötti különbség nem éri el a három évet.

A büntetési mérték szóródásának terjedelme Szegeden volt a legmagasabb, nyolc év, ezzel szemben a legalacsonyabb érték Debrecen és Pécs vonatkozásában mutatkozott, amely két Ítéletábra ebből a szempontból is hasonlóságot mutat, hiszen ez a mutató mindkét bíróság esetében hat év volt.

A jogerősen kiszabott szabadságvesztés mértékének szórását vizsgálva megállapítható, hogy a szórás értéke Debrecenben a legkisebb, ami számszerűsítve több mint egy év hét hónapot jelent. A legnagyobb szórás Szegeden tapasztalható, ahol ez az érték több mint két év hat hónap. Ez az eltérés százalékos mértékben kifejezve a Szegeden jogerősen kiszabott szabadságvesztés átlagos mértékéhez képest 23,41 %-os, az országos átlaghoz viszonyítva viszont már 28,77%-os értéket mutat. Az egyik lehető legenyhébb és az egyik lehető legszigorúbb büntetéssel zárult ítéletben értékelt enyhítő és súlyosító körülmények összehasonlítását követően a következő eredmények mutatkoznak. A Győri Ítéletábra a büntetési tételkeret alsó határával egyező mértékű – azaz öt évig terjedő – szabadságvesztéssel büntetett elkövető esetében enyhítő körülményként értékelte a büntetlen előéletet, a sértetti közrehatást és a beismerő vallomást. Súlyosító körülményként értékelésre került a bíróság által az önhibából eredő ittas állapot, a hasonló jellegű bűncselekmények rendkívüli mértékű elszaporodottsága, valamint a közeli hozzátartozó sérelmére történő elkövetés.⁶⁶ A tizenöt évig, tehát a törvény értelmében kiszabható leghosszabb ideig tartó szabadságvesztéssel büntetett vádlott javára értékelte a Szegedi Ítéletábra a büntetlen előéletet, a beismerő vallomást, valamint a több kiskorú gyermek eltartásáról történő gondoskodást. Súlyosító körülményként került értékelésre a közeli hozzátartozó (házastárs) sérelmére történő elkövetés, a gátlástalan elkövetési mód, valamint a hasonló bűncselekmények elszaporodottsága.⁶⁷

<i>Ügyszám</i>	<i>Bf.77/2011/4. (Győri Ítéletábra)</i>	<i>Bf.III.508/2013/6. (Szegedi Ítéletábra)</i>
Kiszabott szabadságvesztés-büntetés mértéke	5 év	15 év
Enyhítő körülmények	<ul style="list-style-type: none"> • beismerő vallomás • büntetlen előélet • sértetti közrehatás 	<ul style="list-style-type: none"> • beismerő vallomás • büntetlen előélet • több kiskorú gyermek eltartásáról történő gondoskodás
Súlyosító körülmények	<ul style="list-style-type: none"> • közeli hozzátartozó sérelmére történő elkövetés • hasonló jellegű bűncselekmények rendkívüli mértékű elszaporodottsága • önhibából eredő ittas állapot 	<ul style="list-style-type: none"> • közeli hozzátartozó (házastárs) sérelmére történő elkövetés • hasonló jellegű bűncselekmények rendkívüli mértékű elszaporodottsága • gátlástalan elkövetési mód

⁶⁶ Győri Ítéletábra Bf.77/2011/4.

⁶⁷ Szegedi Ítéletábra Bf.III.508/2013/6.

4. A KUTATÁSI EREDMÉNYEK ÖSSZEGZÉSE

A kutatás az ítéletábrák büntetés kiszabási gyakorlatának összehasonlítására irányult, amelyhez azonban elengedhetetlen volt az egyes ítéletábrák gyakorlatának külön-külön történő elemzése. Azon kitűzött célon kívül, hogy rávilágítsak, vajon van-e eltérés a büntetés kiszabási gyakorlatot illetően az egyes földrajzi területeken, azt a megállapítást is teszem, hogy még az egyes ítéletábrák gyakorlatában is megfigyelhető egy bizonyos fokú egyenlőtlenség.

Amennyiben csak a jogerősen kiszabott szabadságvesztés-büntetések mértékének átlagtól való eltérése alapján vizsgálánk a büntetés kiszabási gyakorlat egységességét, akkor azt állapíthatnánk meg, hogy a Debreceni és a Pécsi Ítéletábrák a leg-egységesebb, míg a Szegedi és a Győri Ítéletábrák vonatkozásában, ahol a szórás a legnagyobb értéket mutatja, ez már nem egészen mondható el. A bíróságok kirívóan gyakran a büntetési tételkeret alsó határához közeli értéket alkalmaznak, míg a felső határhoz közelítő értékek elenyészők. Ebből adódik az is, hogy csak a Szegedi Ítéletábrák által kiszabott büntetések átlaga éri el a büntetési tétel középértékét.

Egységes büntetés kiszabási gyakorlatról azonban nem akkor beszélünk, ha adott bűncselekmény elkövetéséért azonos büntetéseket szab ki a bíróság, hanem fontos tényező az is, hogy hasonló elkövetési és személyi körülményekkel bíró elkövetők kapcsán legyenek azonosak, vagy hasonlóak az alkalmazni rendelt büntetések mértékai.

Az ítéletábrák gyakorlatában is megfigyelhető a Badó Attila és Bencze Mátyás által végzett kutatásban szereplő megállapítás, miszerint ritkán fordul elő egyéni-esített, az adott esetre és elkövetőre szabott indokolás.⁶⁸ A büntetés indokolása az esetek többségében kimerül az enyhítő és súlyosító körülmények felsorolásában. Emellett megjelenik egy utalás a Btk.-ban szabályozott büntetési célok elérésére, illetve a büntetés kiszabási elvek érvényesülése érdekében fennálló szükségességre, valamint a cselekmény súlyával való arányosságra.

További probléma, hogy a büntetés kiszabás körében értékelendő enyhítő és súlyosító körülmények figyelembevétele, illetve értékelése sok esetben nem következetes. Gondolok ez alatt például az élet elleni bűncselekmények elszaporodására, mint súlyosító körülményre, mert a Pécsi Ítéletábránál ismertetett jelenség – vagyis az, hogy az említett körülményt egyszer a vádlott terhére értékelte a bíróság, míg egy másik, azonos időszakban elbírált esetben még említés szintjén sem fordult elő az ítéletben – nem egyedi, hanem általánosan előforduló probléma. A büntetlen előélet mint enyhítő körülmény kapcsán szintén vannak eltérő gyakorlatok, hiszen egyes esetekben a vádlott javára értékelte a bíróság, máskor azonban nem vette figyelembe azzal az indokolással, hogy az élet elleni bűncselekmény elkövetése mellett nincs különösebb nyomatéka,⁶⁹ így az nem értékelhető enyhítő körülményként, de előfordult olyan eset is, ahol egyáltalán nem került említésre.⁷⁰ Ki kell emelni azt a

⁶⁸ BADÓ–BENCZE (12. l.) 54.

⁶⁹ Lásd pl. Győri Ítéletábrák Bf.29/2010/4.

⁷⁰ Lásd pl. Győri Ítéletábrák Bf.96/2010/5, Debreceni Ítéletábrák Bf.I.823/2011/7, Fővárosi Ítéletábrák 4.Bf.317/2009/17.

megállapítást is, hogy a büntetés mértékére vonatkozó amúgy is szegényes indokolás egyetlen esetben sem tartalmazott bírói gyakorlatra történő hivatkozást, pedig a jogértelmezési kérdésekben rendszeresen előfordul utalás a korábbi bírósági döntésekre. A Badó Attila és Bencze Mátyás nevéhez fűződő kutatásból kiderül, hogy ez az indokolási gyakorlat jellemzi a megyei szintű bíróságokat is.⁷¹

Ez a gyakorlat aggályos lehet abból a szempontból, hogy a terhelt nem igazán tudja, hogy az adott mértékű büntetést miért kapta, ami viszont árthat a bíróságok tekintélyének, illetve csorbulhat a bíróságokba vetett bizalom. Ezen kívül, ha az érvelés valamilyen hiányosságban szenved, az akár arra is utalhat, hogy a döntéssel is van valamilyen probléma.⁷² Megfigyelhető, hogy az ítélőtáblák a büntetés mértékének megválasztásánál mindig években, legfeljebb félévekben gondolkoznak,⁷³ azonban az utóbbi, a kutatást képező százhárom elítélt közül mindössze kilencet érint.

Összességében tehát elmondható, hogy az országban működő ítélőtáblák bünteteskiszabási gyakorlatát tekintve a büntetés mértékét illetően tapasztalható eltérés, azonban ez a differencia nem kirívóan magas. Az egységes bünteteskiszabás másik alkotóelemét, azaz a vádlott kapcsán értékelendő enyhítő és súlyosító körülmények értékelését illetően azonban már nem beszélhetünk egységes gyakorlatról. Ahhoz viszont, hogy az ítélőtáblák egységes működése megvalósuljon, mind a két szempontból egységes gyakorlat szükséges.

A kutatási eredmények alapján két lehetséges probléma fogalmazódik meg. Az egyik az, hogy az eltérő ítéletek mögött valójában eltérő elkövetési és személyi körülmények állnak, ez azonban az indokolásban rejtve marad, hiszen a bünteteskiszabást az általam vizsgált valamennyi esetben sematikus indokolás magyarázta. Továbbá elképzelhető az is, hogy a büntetési mértékek meghatározásában kell keresni a hibát, hiszen a büntetés kiszabása során értékelt és az indokolásban ismertetett személyi és elkövetési körülmények tényleg hasonlóak, azonban a kiszabott büntetések meglehetősen különbözőek.

5. ÖSSZEZGÉS

A tanulmány befejezéseként elmondható, hogy a kutatás alaphipotézise, miszerint létezik eltérés a bíróságok bünteteskiszabási gyakorlatában, igazolódott. Az ítélőtáblák bünteteskiszabási tevékenységének összehasonlítása alapján arra jutottam, hogy az országos gyakorlat vonatkozásában van eltérés, amely azonban a büntetés mértékét illetően nem nagyfokú. A bünteteskiszabás során értékelendő enyhítő és súlyosító körülmények vizsgálata szintén nem mondható egységesnek, értendő ez az egyes ítélőtáblákra, valamint az országos gyakorlatra egyaránt. A Kúria rámutatott arra, hogy a büntetés kiszabása körében értékelendő enyhítő és súlyosító körülményeket nem lehet egyszer s mindenkorra meghatározni, azonban a törvény előtti egyenlőség alapelveinek az egységes ítélkezés felelne meg, és ebbe az is beletartozik.

⁷¹ BADÓ–BENCZE (14. lj.) 54.

⁷² BENCZE (16. lj.) 207.

⁷³ A vizsgált ügyeket illetően ez elmondható az első fokon eljáró bíróságok vonatkozásában is.

zik, hogy a büntetést befolyásoló körülmények értékelésében ne legyenek feltűnő és indokolatlan eltérések. Fontos, hogy az enyhítő és súlyosító körülményeket nem elvont általánosságban, nem mechanikusan, hanem a konkrét ügy tényeire vonatkoztatva kell értékelni és a határozatban megindokolni.⁷⁴ A büntetéskiszabás körében történő indokolással kapcsolatban az ítéletábrák gyakorlatában megfigyelhető, hogy ritkán fordul elő egyéniesített, az adott esetre és elkövetőre szabott indoklás. E problémák lehetséges okát külföldi szakirodalmakban már korábban megfogalmazták, miszerint a posztszocialista kelet- és közép európai országokban erőteljesen jelen van egy sajátos bírói magatartás, a formalizmus.⁷⁵ Ez többek között azt is jelenti, hogy a bírák az érveléseikben csupán egy jogi normára hivatkoznak anélkül, hogy logikai kapcsolatot teremtenének a meghozott döntés és a hivatkozott jogszabály között. A formalista attitűd kialakulásában több jogon kívüli tényező is szerepet játszhat. Ide sorolható a munkateher, hiszen gyorsabban el lehet intézni egy ügyet különösebb elmélkedés nélkül egy jogszabályi hivatkozással mintsem, hogy a kérdéses ügy teljes jogi hátterét feltárva, egymással szembe állítsák az álláspont melletti és az azzal szembeni érveket. A formalizmus tökéletesen alkalmas arra is, hogy láthatatlanná tegye azt, hogy a bíró esetleg jogon kívüli, például érzelmi indokok alapján hoz döntést.⁷⁶ A formalizmus e sajátossága tetten érhető a hazai ítélkezési gyakorlatban is.

Az igazságszolgáltatás az a tevékenység, amelyen keresztül az állam a legnagyobb mértékben avatkozik be az emberek életébe. A bíróságok döntései alapján változtathatják meg az érintettek életét. Ez az állítás különösen igaz a büntető igazságszolgáltatásra.⁷⁷ Bizonyára egyet lehet érteni abban, hogy egy szabadságvesztéssel járó büntetés esetében különösen nagy jelentősége van akár egy napnak, egy hétnak, vagy hónapnak is. Az igazságszolgáltatás alapelvei között szerepel az igazságszolgáltatás egységének elve, amely magába foglalja a bírói jogalkalmazás egységességének igényét is. A kutatásból kiderül, hogy Magyarországon ez a jogi szabályozókon keresztül biztosított egységes igazságszolgáltatás nem valósul meg maradéktalanul. Továbbá, a jogbiztonság azt is jelenti, hogy a jogszabályok, így a büntetőjogot szabályozó előírások is kiszámíthatók legyenek az állampolgárok számára. A büntetéskiszabásnál is elengedhetetlen a kiszámíthatóság és az egységesség.⁷⁸ Ez utóbbinak a szigorú érvényesülése nehezen elképzelhető, mert a büntetés kiszabásakor nagyon sok speciális körülményt kell figyelembe venniük a bírácoknak. A fentebb ismertetett amerikai kutatásokból kiderült, hogy a büntetés-

⁷⁴ 56. BK vélemény a büntetéskiszabás során értékelhető tényezőkről.

⁷⁵ Lásd pl. Denis GALLIGAN – Marcin MATCZAK: *Strategies of Judicial Review. Exercising Judicial Discretion in Administrative Case Involving Business Entities* (Warsaw: Program Ernst & Young 2005) 28–35; Bernard SCHWARTZ: *The Struggle for Constitutional Justice in Post-Communist Europe* (Chicago – London: University of Chicago Press 2000) 236–237.

⁷⁶ BENCZE (16. lj.) 273–274.

⁷⁷ HACK Péter: „Az igazságszolgáltatás kudarcai. Vizsgálatok és megoldások az angolszász jogrendszerben” in TÓTH Mihály (szerk.): *A Magyar Büntetőjogi Társaság Jubileumi Tanulmánykötete* (Budapest – Debrecen – Pécs: MBT 2011) 35–45.

⁷⁸ Jeremy HORDER: *Ashworth's Principles of Criminal Law* (Oxford: Oxford University Press 2016) 82–86.

kiszabási irányelvek kötelező alkalmazása mellett is fennállt az eltérés a büntetési mértékét illetően. Ahogyan Bunin megfogalmazta, a büntetéskiszabásban jelentkező különbségek lehetnek a korlátozott bírói diszkréciónak az eredményei is. Miután azonban ajánlás formájában volt része a rendszernek, igazságosabb büntetéseket szabtak ki a bíróságok.⁷⁹

Véleményem szerint Magyarországon is szükséges lenne a jogalkotó részéről orientáló jellegű szabályok megalkotása a büntetéskiszabási gyakorlat egységesítése érdekében. Az Alkotmánybíróság döntése alapján ez a fajta szabályozás nem kérdőjelezi meg a mérlegelés jogának értékét. Nincs az *Alaptörvényből* levezethető korlátja annak, hogy a bírói mérlegeléshez a jogalkotó törvényi szabályozás útján az alkotmányos büntetőjogi elvekkel összhangban álló szempontokat határozzon meg, akár a büntetéskiszabási gyakorlat egységesítése, akár annak szigorítása, vagy enyhítése érdekében. A beavatkozásnak egyetlen korlátja van, mégpedig az, hogy alkotmányosan igazolható cél érdekében kell történnie, és ennek során nem sérülhetnek az *Alaptörvényben* szereplő büntetőjogi garanciák és a büntetőjogra irányadó további alapelvek és alapjogok.⁸⁰

A tanulmány zárásához Király Tibor akadémikus szavai illenek:

„A büntetőeljárás olyan hatalom, amely embereket törölhet ki az élők sorából, megfoszthatja őket szabadságuktól, vagyonuktól, becsületüktől. A büntetőeljárás útján békeidőben is háborút lehet folytatni. A büntetőeljárás az emberi szenvedélyek ütköző tere. A büntetőeljárásban a bírák rosszindulata, tévedése vagy tudatlansága tragikus következményekkel járhat. Ez a magyarázata annak, hogy büntetőeljárás lefolytatását jogi normák közé szorítják, nem bízzák a mikénti lefolyást kinek, kinek a kénye kedvére.”⁸¹

⁷⁹ BUNIN (36. lj.) 82.

⁸⁰ 13/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002. 85., 94.

⁸¹ KIRÁLY Tibor: *A védelem és a védő a büntető ügyekben* (Budapest: KJK 1962) 121.